

B | S | T The Black Sea Trust
for Regional Cooperation
A PROJECT OF THE GERMAN MARSHALL FUND

Дарія Гайдай

АУДИТ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ:

**УКРАЇНА-
АВСТРІЯ**

ДИСКУСІЙНА ЗАПИСКА

Київ
2016

B | S | T The Black Sea Trust
for Regional Cooperation
A PROJECT OF THE GERMAN MARSHALL FUND

Публікація підготовлена у рамках проекту Інституту світової політики (ІСП) «Аудит зовнішньої політики України». Цей проект виконується за підтримки «Чорноморського фонду для регіональної співпраці» Німецького фонду Маршалла (BST GMF), а також проекту «Об'єднуємося заради реформ» (UNITER), що реалізується Pact в Україні за підтримки Агентства США з міжнародного розвитку (USAID).

Звіт дослідження є винятково відповідальністю Інституту світової політики та не обов'язково відображає погляди GMF, USAID, Pact, чи уряду США. Забороняється відтворення та використання будь-якої частини цього дослідження у будь-якому форматі, включаючи графічний, електронний, копіювання чи використання в будь-який інший спосіб без відповідного посилання на оригінальне джерело.

Автор:

Дарія Гайдай

*Редактор
та координатор проекту:*

Катерина Зарембо

ЗМІСТ

1. Вступ	4
2. «Економізована» зовнішня політика Австрії	8
3. Інтереси Австрії щодо України, інтереси України щодо Австрії	13
3.1. Австрія як слабка ланка європейської єдності	13
3.2. Безпека – спільний інтерес, різне бачення його досягнення	16
3.3. Австрія як п'ятий інвестор в Україні	18
3.4. Україна як terra incognita для австрійців	24
4. Групи інтересів та впливу	28
5. Наявні і потенційні ризики	31
6. Рекомендації	37
7. Подяка	40

1. ВСТУП

«А ви знаєте, що з Відня до України ближче ніж до австрійського кордону зі Швейцарією?» Цією фразою розпочинається майже кожне обговорення українсько-австрійських відносин. Далі співрозмовники згадують про те, що лише століття тому західні області сучасної України були частиною Австро-Угорської імперії. Однак, насправді, численні культурні, політичні та економічні зв'язки, що поєднували два народи у минулому, сьогодні майже забуті як в Україні, так і в Австрії. До 2014 року австрійці, як, утім, значна частина громадян ЄС, часто плутали Україну з Росією, адже майже нічого про Україну не знали.

Пам'ять про приналежність окремих українських регіонів до Австро-Угорської імперії стала лише цікавим фактом двосторонніх відносин, а не їхнім фундаментом. І, на жаль, інколи навіть приводом для неоімперських жартів. Так, у 2014 році президент Федеральної палати економіки Австрії Крістоф Ляйтль, приймаючи у себе президента Владіміра Путіна, назвав Україну територією спільних інтересів і заявив: «У 1914 році Україна була частиною Австрії, а сьогодні, сто років потому, Україна...»¹. «Я вже боюся далі вас слухати, що ви скажете», — зупинив його президент Росії. Дружній обмін жартами щодо поділу України менш ніж через 4 місяці після анексії Криму не викликав жодної негативної реакції в австрійських бізнесменів, які були присутні на зустрічі. І як не згадати, що згідно з російською пропагандою Україну «вигадали» саме в австрійському генштабі для протистояння Росії.

Після здобуття незалежності до України часто приїжджали австрійські делегації, які з інтересом та ентузіазмом заново відкривали для себе австрійський спадок України. На жаль, скористатися повною мірою з цього інтересу українське керівництво не змогло, чи не захотіло. Дозволимо собі припустити, що одна з причин — обмеженість пам'яті про австрійське минуле західними регіонами (Галичиною, Буковиною, Закарпаттям). Для Києва та решти укра-

¹ Глава ТПП Австрії: *Россия и Европа имеют общие интересы на Украине*, РИА Новості, <http://ria.ru/world/20140624/1013438140.html>

їнських регіонів Відень був столицею успішної, але далекої країни Центральної Європи.

Задля справедливості слід зазначити, що подібна історична амнезія не оминула й австрійське суспільство, для якого після Другої світової війни імперське минуле перетворилося на яскравий міф, казку, а не орієнтир у зовнішній політиці. Із часом українські сюжети австрійської історії без підживлення з політичного боку (як у випадку Західних Балкан) стали ще більш далекими для австрійських громадян, особливо молодого покоління. Сьогодні Україна для Австрії – це регіон, географічно близький, але політично досить далекий.

Між тим Австрія стала улюбленим місцем відпочинку та навіть життя для десятків українських політиків і бізнесменів.

У Відні частина сфер послуг уже давно адаптувалася під таких «успішних людей» із пострадянського простору, найнявши російськомовний персонал. Найпарадоксальніше, що пустили коріння у Відні ті представники т.зв. еліти України, які критично ставляться до європейської інтеграції України, до Євромайдану тощо (син екс-прем'єра Олексій Азаров, відомий олігарх, який перебуває під слідством ФБР, Дмитро Фірташ, Сергій та Андрій Ключеві). Утім, варто зазначити, що австрійці сприймали їх не як українців, а як росіян, з якими ті підтримували тісні зв'язки і розмовляли однією мовою. Рівень інтеграції українських політиків та членів їхніх сімей у австрійське середовище став ще більш очевидним, коли одразу після Революції гідності українське МЗС звернулося до Австрії з проханням сприяти поверненню вивезених колишніми чиновниками коштів. Австрія була першою країною в ЄС, яка ухвалила рішення щодо замороження рахунків українських політиків, підозрюваних у корупції².

Ціль цього аналізу, окрім загальної оцінки українсько-австрійських двосторонніх відносин останнього десятиліття, визначити основні інтереси сторін та можливі точки дотику. Наразі Австрія з її тисни-

Україна для Австрії – це регіон, географічно близький, але політично досить далекий

² *Austria to freeze assets of 18 Ukrainians: foreign ministry, Reuters, <http://www.reuters.com/article/us-ukraine-crisis-austria-idUSBREA1ROIR20140228>*

ми зв'язками з Росією розглядається українськими посадовцями та лідерами думок як загроза єдності Європейського Союзу щодо підтримки України та протидії російській агресії. Але є ще «інша» Австрія, яка вбачала і вбачає в Україні значний економічний потенціал, яка хоче бути медіатором між Сходом та Заходом та яку не лякають труднощі ведення бізнесу у пострадянських реаліях. Ця записка є спробою дещо змінити ракурс і поглянути на Австрію як цінного партнера для України, як ще одні «двері», через які наша держава може увійти до спільного європейського економічного та культурного простору.

У коротко- та середньостроковій перспективі інтереси України щодо Австрії сфокусовані навколо двох речей: санкції та інвестиції. Сьогодні ключовий інтерес України полягає у збереженні єдності Європейського Союзу з підтримки України та продовження санкцій щодо Росії, доки не буде досягнуто явного прогресу у виконанні Мінських домовленостей. Другим головним інтересом України є збільшення австрійських інвестицій в українську економіку. Саме про ці інтереси найчастіше згадують українські представники, водночас при визначенні інших пріоритетних напрямків співпраці виникають труднощі. Це пояснюється як браком розуміння інтересів Австрії щодо України, так і відсутністю стратегічного бачення інтересів України.

Серед інших важливих інтересів України щодо Австрії слід виділити спільну боротьбу зі злочинами у сфері економіки, зокрема протидію відмиванню коштів та ухилянню від сплати податків, запозичення успішного австрійського досвіду у таких сферах як охорона здоров'я, енергоефективність, альтернативна енергетика, охорона навколишнього середовища, туризм.

Інтереси Австрії щодо України тісно пов'язані з її економічними інтересами у регіоні. Узагальнюючи, інтереси Відня можна сформулювати таким чином:

- формування загальної зони вільної торгівлі від Лісабона до Владивостока, тобто промотування тісної економічної кооперації між державами-членами ЄС та членами Євразійського економічного співтовариства;
- якнайшвидше відновлення миру та стабільності у регіоні;

- зниження напруженості у регіоні через налагодження багатостороннього діалогу у сфері безпеки;
- посилення економічної співпраці між Україною та Австрією через відкриття нових можливостей для австрійських інвесторів;
- розширення економічних та культурно-гуманітарних зв'язків із західними областями України, які у минулому входили до складу Габсбурзької монархії.

2. «ЕКОНОМІЗОВАНА» ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА АВСТРІЇ

Австрійську зовнішню політику можна охарактеризувати як інертну і таку, що все ще перебуває під сильним впливом післявоєнного досвіду Австрії. Оглядачі вказують на відсутність ідеалів, ресурсів та чітких орієнтирів при формуванні зовнішньополітичного курсу країни. Однак відсутність зовнішньополітичних амбіцій компенсується в Австрії потужними економічними інтересами. По суті, ціль австрійської дипломатії сьогодні полягає у просуванні австрійського експорту за кордоном, освоєнні нових ринків та залученні австрійського бізнесу до вигідних інвестиційних проєктів.

Відсутність зовнішньополітичних амбіцій компенсується в Австрії потужними економічними інтересами

Економічні успіхи лежать в основі австрійської внутрішньої та зовнішньої політики. Будучи невеликою центральноєвропейською державою, саме високі економічні показники забезпечують Австрії

гучний голос усередині ЄС та вплив на міжнародній арені. Згідно з даними Євростату в 2015 році за величиною валового внутрішнього продукту на душу населення Австрія посіла 5-те місце серед країн ЄС³. Останні кілька років Австрія активно працює над тим, аби стати країною стартапів (Land of Start-Ups). Минулого року Міністерство економіки навіть опублікувало список із 40 кроків для підвищення підприємницького духу в Австрії.

Окремо слід відзначити діяльність Федеральної палати економіки Австрії, яка має розгалужену структуру для представництва інтересів австрійського бізнесу за кордоном та допомоги окремим компаніям. Як незалежна організація, Палата, по суті, забезпечує та координує діяльність австрійських торгових представництв за кордоном. Ця система, створена для австрійського бізнесу, може слугувати точкою опори і для українських компаній, які прагнуть вийти на австрійський та/чи європейський ринок. Ще до запровадження зони вільної торгівлі з ЄС Австрійське торгове представництво організувало семінари для українських компаній.

³ *The statistical yearbook 2015, Austrian Economic Chambers (WKO), http://wko.at/statistik/jahrbuch/2015_Englisch.pdf*

Паралельно нарощує свою активність Агенція з питань залучення іноземних інвестицій (ABA-Invest in Austria), підпорядкована Федеральному міністерству науки, досліджень та економіки. У 2015 році Агенція показала свій найкращий за 33-річну історію результат: у перші півроку на території Австрії з'явилося 152 іноземні підприємства, а загальна сума інвестицій склала 140 млн євро.

Регіоном найбільшого інтересу для Австрії є Західні Балкани. Їхня інтеграція до ЄС є пріоритетом зовнішньої політики Австрії. Австрія, яка активно допомагала Словенії та Хорватії здобути членство в ЄС, сьогодні розширила сферу своїх інтересів на Балканах, включивши до неї всі республіки колишньої Югославії та Албанію⁴. Фундаментом тісних політичних та культурних зв'язків Відня з країнами регіону є економіка: тут діють сотні австрійських компаній і банків, що перетворює Австрію на головного інвестора у цих країнах.

Після падіння комуністичних режимів у Східній Європі Австрія, ще не будучи самою членом ЄС, взяла на себе роль посередника між західною та східною частинами Європи, Відень прагнув стати своєрідним хабом для демократичної трансформації держав, які були по той бік «залізної завіси». Таким чином, народи, які колись належали до великої Габсбурзької імперії, за активного сприяння своєї колишньої метрополії «поверталися» у європейську сім'ю. Україна теж була частиною цього процесу⁵, доки ситуація на Балканах остаточно не поглинула всю увагу австрійського керівництва. Одним з ідеологів цього процесу був Ерхард Бусек, віце-канцлер та міністр освіти Австрії (у 1991-1995 рр.). Його ідея полягала у розвитку передусім культурних та освітніх програм, ініціатив.

Людей масштабу Ерхарда Бусека, які мислять у загальноєвропейських категоріях, у керівництві Австрії на разі немає. Тому його

4 *The Western Balkans – A Priority of Austrian Foreign Policy, MFA of Austria, <https://www.bmeia.gv.at/en/european-foreign-policy/foreign-policy/europe/western-balkans/>*

5 *У 1989 році Австрія ініціювала створення нового формату регіонального співробітництва, який пізніше трансформувався у Центральноєвропейську ініціативу (ЦЕІ). ЦЕІ є платформою для координації та реалізації спільних проєктів між 18 країнами Центральної, Південної та Східної Європи. Україна є однією з учасників ЦЕІ.*

пропозиції запустити щодо України процес, схожий на Берлінський (існує для інтеграції країн Західних Балкан до ЄС), не знаходить підтримки в австрійських колах⁶. Австрія чекає, що Німеччина візьме на себе відповідальність за формування та імплементацію якогось скоординованого європейського процесу з підтримки реформаторського курсу України, у той час як Відень займатиметься Балканами. Хоча у середині 1990-х, коли Австрія вступала до ЄС, її керівництво прагнуло відігравати більш помітну роль у загальноєвропейських справах, пам'ятаючи що Австрія стояла у витоків європейського проекту як такого. Отто фон Габсбург, старший син останнього австрійського імператора, був одним з ідеологів об'єднаної Європи і часто проводив паралелі між Габсбурзькою імперією та Європейським Союзом. Коментуючи вступ Австрії до ЄС, один австрійський дипломат високого рангу навіть заявив, що Союз отримав «сьомого члена-засновника»⁷. Однак сьогодні Австрія відсторонилася від дебатів щодо зовнішньої політики ЄС, віддаючи першість Брюсселю і Берліну.

Між тим, австрійська дипломатична служба посилює свою активність у країнах Східного партнерства, зараховуючи східне сусідство ЄС до сфери своїх пріоритетів. До 2018 року Австрія має намір відкрити свої дипломатичні представництва в Білорусі й Грузії та закрити у країнах Балтії. Офіційно цей крок пояснюють стратегічними міркуваннями, а також необхідністю більш ефективно використовувати наявні кошти, однак, що більш важливо, це відповідає інтересам австрійського бізнесу. У країнах пострадянського простору, особливо тих, які задекларували курс на європейську інтеграцію і підписали Угоду про асоціацію з ЄС, для австрійського бізнесу відкриваються нові можливості, а дипломатична служба має служити їм опорою. Ключовою особою у цьому процесі є генеральний секретар австрійського МЗС Міхаель Лінхарт, який у лютому 2016 відкрив посольство Австрії у Мінську та анонсував масштабні спільні проекти⁸. На сьогодні Австрія посідає друге

6 *Виступ д-ра Ерхарда Бусека на публічних дебатах ІСП 12 жовтня 2015 року у Відні, <http://iwp.org.ua/ukr/public/1764.html>*

7 *Thomas Mayer, Letter From Vienna, April 3, 2015, <http://carnegieeurope.eu/strategieurope/?fa=59636>*

8 *Австрія відкрила в Мінске посольство, Белсам, 2.02. 2016, <http://belsat.eu/ru/news/avstriya-otkryla-v-minske-posolstvo>*

місце за обсягом прямих інвестицій у Білорусь: у 2015 році вони становили більше 2 млрд євро.

Посольство Австрії у Молдові було відкрито у березні 2013 року Молдова і Грузія входять до числа пріоритетних країн австрійської Програми співпраці заради розвитку (ADC). Україна також отримує допомогу у рамках спеціальної програми ADC, однак рівень співпраці суттєво нижчий. Так, на початку квітня у Кишиневі була запущена Стратегія молдовсько-австрійського співробітництва на 2016-2020 рр., яка передбачає значну підтримку з боку Австрії економічного і соціального розвитку Республіки Молдова. За австрійської підтримки в Молдові було реалізовано понад 34 проекти, 16 з них досі діють⁹.

Відень виступає проти підходу «або-або» у своїй зовнішній політиці, коли ціною певних «політичних розбіжностей» стає економічна співпраця. Австрія прагне розмежовувати свої відносини з різними країнами, триматися осторонь будь-яких протистоянь і підтримувати контакти з найширшим колом партнерів. Це прагнення «дружити зі всіма» є практичним вираженням центрального елемента австрійського світогляду – нейтралітету. У нейтралітеті австрійці вбачають ключ до успіху у сучасному глобалізованому світі. Понад те, нейтралітет розглядається як гарантія та передумова незалежності та суверенітету Австрії¹⁰. Адже після Другої світової війни саме нейтральний статус дав можливість австрійцям, затиснутим між військовими потугами Варшавського пакту і НАТО, відновити свою державність.

Відень виступає проти підходу «або-або» у зовнішній політиці, коли ціною певних «політичних розбіжностей» стає економічна співпраця

Водночас, слід відзначити особливість австрійського нейтралітету, який зовсім не означає, що Відень тримається осторонь важливих міжнародних проблем. Зокрема, Австрія готова брати участь у військових операціях за кордоном, якщо на те є ман-

⁹ *Officials unveil Moldovan-Austrian cooperation strategy for 2016-2020*, Moldpres, 5.04.2016, <http://www.moldpres.md/en/news/2016/04/05/16002699>

¹⁰ *Eric Solsten, ed. Austria: A Country Study*. Washington: GPO for the Library of Congress, 1994, <http://countrystudies.us/austria/128.htm>

дат ООН¹¹. Австрійський підхід інколи описують як «реалістичний нейтралітет», підкреслюючи прагматичний підхід австрійців до питань зовнішньої політики та акцент на національних інтересах. Цей «реалістичний нейтралітет» може подекуди приймати дивні форми, як наприклад, під час зустрічі глав Генеральних штабів Росії та Австрії у Москві 5 квітня ц.р. Посеред розв'язаної Росією війни у Європі глава Генштабу нейтральної Австрії Отмар Комменда висловив бажання у «дружній атмосфері» обговорити зі своїм російським колегою Валерієм Герасимовим перспективи співпраці¹².

Прагматичний підхід австрійського уряду зазвичай подають як не вигідний для України, заздалегідь програшний, з огляду на різницю в економічних можливостях України та Росії. Однак прагматизм Австрії та її бажання нарощувати свою економічну потужність є не перешкодою, а перевагою для України. Це добре розуміли посадовці режиму Віктора Януковича, які, незважаючи на напружені відносини з ЄС, досить комфортно почували себе у Відні. Як тоді, так і зараз, Австрія готова розмежовувати свої відносини з Україною від інших своїх зобов'язань.

¹¹ *Австрия готова принять участие в миротворческой операции, Коммерсант, 1.10. 2015, <http://www.kommersant.ru/doc/2822565>*

¹² *Nachspiel eines Besuchs in Moskau, Die Presse, 12.04.2016, <http://diepresse.com/home/politik/aussenpolitik/4965925/Nachspiel-eines-Besuchs-in-Moskau?from=suche.intern.portal>*

3. ІНТЕРЕСИ АВСТРІЇ ЩОДО УКРАЇНИ, ІНТЕРЕСИ УКРАЇНИ ЩОДО АВСТРІЇ

3.1. АВСТРІЯ ЯК СЛАБКА ЛАНКА ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ЄДНОСТІ

Австрію зараховують до клубу симпатиків Росії у ЄС. Відень став першою європейською столицею, яка приймала Владіміра Путіна після анексії Криму. Цей візит був організований на найвищому рівні, що мало підкреслити міцність австрійсько-російських зв'язків, незважаючи на нову безпекову та політичну ситуацію у Європі. Австрія також була серед тих країн-членів ЄС, які висловлювали найбільший скептицизм щодо запровадження секторальних санкцій проти Росії.

Підтримка Віднем політики санкцій щодо РФ і європейської єдності щодо України є першочерговим інтересом України щодо Австрії. Донедавна Відень висловлював лише сумніви у доцільності та ефективності санкцій, однак наразі дедалі частіше лунають рішучі заяви про необхідність скасування санкцій.

Глава Федеральної палати економіки Ляйтль під час уже згаданої зустрічі з Путіним відкрито наголосив, що економічні питання є важливішими, ніж політичні розбіжності. Понад те, він оживив давню ідею про єдину Європу «від Лісабона до Владивостока», однак лише в її економічному вимірі, як зону вільної торгівлі. У лютому 2016 року австрійський віце-канцлер і голова Народної партії Рейнхольд Міттерленер відвідав Москву, де заявив, що своєю санкційною політикою ЄС не досяг політичного прогресу, натомість обидві сторони страждають від економічних збитків.

***Підтримка Віднем політики санкцій
щодо РФ і європейської єдності щодо
України є першочерговим інтересом
України щодо Австрії***

Однак у питанні санкцій не все так однозначно, як може видатися на перший погляд. Хоча австрійці виступають проти радикальних дій щодо Росії, більшість (53%) підтримувала запровадження санкцій 2014 року. Лише близько третини австрійців (28%) вважали, що замість санкцій потрібно шукати дипломатичне вирішення кон-

флікту¹³. Водночас лише 9% заявили, що санкції ЄС занадто м'які, і виступили за посилення санкцій, тимчасом як 40% оцінили санкції як достатні, а 38% як занадто жорсткі, що завдають шкоди самій Австрії¹⁴.

Австрійсько-російська дружба тримається на трьох стовпах: економічні інтереси, енергетика та схожі погляди на низку питань міжнародної політики

Австрійсько-російська дружба тримається на трьох стовпах: економічні інтереси, енергетика та схожі погляди на низку питань міжнародної політики. Так, австрійські інвестиції в Росії нараховують близько 8,5 млрд євро, у свою чергу російські інвестиції в Австрії досягають 10,15 млрд євро. Для порівняння, австрійські інвестиції в Україну — це близько 2,5 млрд євро. Переломним моментом у австрійсько-російській бізнес-співпраці стала зимова Олімпіада у Сочі 2014 року. Сукупний обсяг замовлень, освоєних австрійським бізнесом у Сочі перевищив 1,65 млрд дол.¹⁵ Із 2012 року ведуться активні перемовини про участь австрійських компаній у проєктах, пов'язаних із підготовкою Чемпіонату світу з футболу 2018 року, який за своїм масштабом перевищить сочинську Олімпіаду. Спортивна індустрія, особливо зимові види спорту, є своєрідним «містком» для зближення еліт двох держав, встановлення довірливих відносин.

Австрійські банки мають на 36 млрд євро непогашених кредитів, виданих російським позичальникам¹⁶. Однак хоча колапс російського ринку безперечно обернеться для Австрії суттєвими втратами, як відзначають оглядачі, причиною австрійського обурення (як у 2014, так і у 2015 році) наразі є не так поточні втрати, як неможливість реалізувати вигідні спільні проєкти.

¹³ *Soll Russland im Zuge der Ukraine-Krise mit noch härteren wirtschaftlichen Sanktionen bestraft werden?* <http://de.statista.com/statistik/daten/studie/316666/umfrage/meinung-zu-haerteren-sanktionen-gegen-russland-in-oesterreich/>

¹⁴ *Sind die neu verhängten Sanktionen von der EU gegenüber Russland Ihrer Meinung nach angemessen?* <http://de.statista.com/statistik/daten/studie/319751/umfrage/umfrage-zur-verhaeltnismaessigkeit-der-sanktionen-gegen-russland-in-oesterreich/>

¹⁵ *Путин пригласил австрийцев строить объекты ЧМ-2018 в России*, Lenta.ru, 24.06.2014, <https://lenta.ru/news/2014/06/24/austria2/>

¹⁶ *Benjamin Wolf and Florian Peschl, Russia & Austria: a friendship built on history, skis and gas*, 30.06.2014, <https://euobserver.com/foreign/124784>

3. Інтереси Австрії щодо України, інтереси України щодо Австрії

Другий потужний фактор – енергетика. Понад 70% газу Австрія імпортує з Російської Федерації. У 2010 Росія та Австрія підписали міжурядову угоду про будівництво газопроводу «Південний потік», а «Газпром» і австрійський енергоконцерн OMV – базову угоду про співпрацю. Державна компанія OMV запросила Газпром інвестувати у місцеву інфраструктуру, сподіваючись стати центральноєвропейським дистрибутором російського газу¹⁷. Крім того, австрійські посадовці пообіцяли своїм російським партнерам використати весь свій вплив, щоб добитися реалізації проекту «Північний потік-2»¹⁸. Частка австрійського OMV у проекті – 10%. Про рівень залучення Австрії у лобювання російських проектів у ЄС може свідчити хоча б той факт, що у переговорах із німецьким бізнесом з російського боку брав участь впливовий австрійський інвестор Зігфрід Вольф¹⁹.

Уряди у Відні і Москві часто підкреслювали, що їхні погляди збігаються з більшої частини питань міжнародної політики. Зокрема, що Росія обов'язково повинна бути частиною «нової» європейської системи безпеки або архітектури; що західні країни повинні враховувати інтереси Росії; що Австрія, як і Росія, виступає за «багатополярний світ»²⁰. Водночас, Австрія, виступаючи проти тих чи інших рішень Брюсселю, намагається уникати відкритої конфронтації і рухається у фарватері Берліну, а тому мало ймовірно, що вона ризикне зламати європейську єдність. Натомість австрійські політики під тиском бізнесу будуть більш наполегливо переконувати своїх колег, зокрема, німців, у шкідливості санкцій. За відсутності активних бойових дій на Донбасі Києву дедалі складніше буде переконувати ключові країни ЄС у протилежному.

¹⁷ *Gustav Gressel, How should Europe respond to Russia? The Austrian view, 21 January, 2015, http://www.ecfr.eu/article/commentary_how_should_europe_respond_to_russia_the_austrian_view405*

¹⁸ *Муттерленер: Австрія и РФ продвинулись в вопросе "Северного потока-2", РИА Новости, 3.02. 2016, <http://www.interfax.ru/business/492895>*

¹⁹ *Eduard Steiner, Siegfried Wolfs russische Mission, Die Presse, 15.02.2016, <http://diepresse.com/home/wirtschaft/international/4926536/Siegfried-Wolfs-russische-Mission>.*

²⁰ *Більш детально: Martin Malek and Paul Luij, Austria //: National Perspectives on Russia. European foreign policy in the making? London/New York 2013, pp. 209-221.*

Звичайно, у сфері економічної співпраці Україні важко конкурувати з Росією, і будь-які порівняння будуть не на користь України. Однак це зовсім не означає, що Австрія не цінує партнерства з Україною та не зацікавлена у його розширенні. У 2015 році та ж сама Федеральна палата економіки провела досить успішний Форум із ведення бізнесу в Україні, учасниками якого стали понад 100 представників австрійських компаній та 30 українських представників. А 2014 року разом з австрійською урядовою делегацією до Києва прибув Крістоф Ляйтль. Австрійський бізнес не бажає обирати між Україною та Росією, і негативно сприймає будь-які спроби введення російського чинника в австрійсько-українські відносини.

3.2. БЕЗПЕКА – СПІЛЬНИЙ ІНТЕРЕС, РІЗНЕ БАЧЕННЯ ЙОГО ДОСЯГНЕННЯ

Відновлення регіональної стабільності є ключовим інтересом Австрії щодо України, адже це необхідна умова австрійського економічного процвітання. Відсутність прогресу у реалізації Мінських домовленостей та продовження воєнних дій на Сході України не лише завдають суттєвих збитків австрійським інвесторам, а й унеможливають реалізацію нових проектів. Однак, хоча Австрія, як і Україна, зацікавлена у встановленні миру в регіоні, на разі Київ та Відень мають принципово різне бачення досягнення цього інтересу.

Нейтральна Австрія, цінуючи понад усе стабільність, негативно ставиться до будь-яких геополітичних рішень, що підважують цю стабільність. Дебати щодо можливого членства Австрії в НАТО, які точилися десятиліття після розпаду СРСР, похитнули внутрішньополітичну стабільність всередині Австрії. Нині в Австрії існує негативний консенсус і щодо членства в НАТО, і щодо Альянсу як такого. Розширення НАТО на Схід вважається помилкою, яка «спровокувала Росію», а тому курс Києва на поглиблення співпраці з НАТО у Відні сприймають як деструктивну та небезпечну позицію. Від початку протестів у 2013 року австрійські представники на різних рівнях настійливо радили Україні стати нейтральною державою, аби уникнути конфліктів²¹. Як відзначив один з українських дипло-

²¹ *Heinz Gärtner, Neutrality for Ukraine according to the Austrian Model, March 2014* http://www.oip.ac.at/fileadmin/Unterlagen/Dateien/Kurzanalysen/UkrEU_HG1.pdf

3. Інтереси Австрії щодо України, інтереси України щодо Австрії

матів, Австрія поважає політичний вибір української нації, але він, за великим рахунком, не збігається із політичним вибором австрійської.

Таким чином, Австрія та Україна мають різне розуміння безпекових загроз та шляхів їх подолання. Якщо для Києва зближення з НАТО є запорукою безпеки країни, то для Відня розширення присутності НАТО у Східній Європі — це джерело нової нестабільності у регіоні. У Відні шлях до зниження напруженості вбачають у налагодженні багатостороннього діалогу у сфері безпеки за участі Росії та західних держав. Йдеться про т.зв. «вирівнювання інтересів». Однак, якщо у випадку Донбасу Австрія виступає за якнайшвидше врегулювання конфлікту через повне виконання Мінських домовленостей, то про Крим австрійські політики майже не згадують, що, по суті, означає збереження статус-кво на півострові.

Нейтральна Австрія, цінуючи понад усе стабільність, негативно ставиться до будь-яких геополітичних рішень, що підважують цю стабільність

Австрія завжди розглядає українське питання у регіональному контексті, передусім, у контексті відносин із Росією²². Такий підхід, за якого Україна сприймається не як окремий суб'єкт з власними інтересами та правами, а як «предмет перемовин» між ЄС та Москвою, на думку австрійців, є нічим іншим як реалістичною оцінкою ситуації. Хоча публічно австрійські представники зазвичай утримуються від висловлення власних оцінок, посиляючись на офіційні заяви ЄС.

Ще один інтерес України у середньостроковій перспективі, пов'язаний з участю Австрії у діяльності ОБСЄ. Наразі Україна веде переговори щодо розширення мандату та присутності місії ОБСЄ на Донбасі для гарантування безпеки під час проведення місцевих виборів. Наступного року Австрія буде головувати в ОБСЄ, а з 1 січня 2016 року вона входить у «трійку» співголів Організації. Крім того, з червня 2015 року австрійський дипломат Мартін Сайдік є спеціальним представником голови ОБСЄ у Тристоронній контактній групі з реалізації мирного плану на Сході України. І хоча Росія

²² *Інтерв'ю з д-р. Мартіном Малеком, австрійським дослідником і фахівцем із країн пострадянського простору*

не приховує, що покладає значні надії на головування Австрії в ОБСЄ²³, на сьогодні відсутні докази проросійської заангажованості австрійських представників. Слід зазначити, що Австрія, на території якої розміщена штаб-квартира ОБСЄ, є активним прибічником посилення ролі ОБСЄ, зокрема у сфері попередження та врегулювання конфліктів у Європі²⁴.

Однак, як і в питанні санкцій, Австрія, швидше за все, відіграватиме другорядну роль у цьому процесі. І справа не лише в обмеженості впливу Австрії, а й у традиційному небажанні Відня втручатися у конфлікт. Знаючи про це, українські дипломати у Києві схильні нівелювати важливість позиції Австрії, підкреслюючи необхідність концентрувати зусилля на комунікації з іншими країнами. Справді, навряд чи Україні та Австрії вдасться досягнути порозуміння щодо основ регіональної безпеки і стабільності, тому задля продовження діалогу кожна зі сторін має бути готова поважати позицію іншого, навіть якщо вона суперечить її власній.

3.3. АВСТРІЯ ЯК П'ЯТИЙ ІНВЕСТОР В УКРАЇНІ

Австрійські бізнесмени, на відміну від своїх колег із Німеччини чи інших країн ЄС, з більшим «розумінням» ставляться до «особливостей» ведення бізнесу у країнах пострадянського простору

Слово, яке найчастіше можна почути у контексті українсько-австрійських відносин, — це інвестиції. Безперечно, для Австрії, країни з розвинутим банківським сектором, капітал є одним з основних, якщо не головним товаром на експорт. Австрійський бізнес перебуває у постійному пошуку нових можливостей, нових партнерів та ринків. Економічні підрозділи австрійських дипломатичних місій — це розвинутий і налагоджений механізм, створений спеціально для допомоги австрійському бізнесу. Економіка відіграє настільки важливе значення у зовнішніх контактах Австрії, що інколи виникає враження, що сприяння австрійському бізнесу за кордоном є головним завданням австрійських дипломатичних місій.

²³ РФ ждет от председательства Австрии в ОБСЕ вклада в урегулирование кризиса на Украине, ИТАР-ТАСС, 7.10.2015, <http://tass.ru/mezhdunarodnaya-panorama/2325684>

²⁴ Austrian Security Strategy, July 3, 2013, <https://www.bka.gv.at/DocView.axd?CobId=52251>

3. Інтереси Австрії щодо України, інтереси України щодо Австрії

Протягом останніх років Австрія є одним із головних інвесторів в українську економіку. Наприкінці 2014 року Австрія посідала п'яте місце серед усіх країн світу за обсягом інвестицій в економіку України (2,7 млрд дол., або 5,5 % від загальних інвестицій). Австрія хоче і може інвестувати, а Україна, у свою чергу, перебуває у постійному пошуку додаткових фінансових ресурсів. Тут інтереси обох країн повністю збігаються. Понад те, австрійські бізнесмени, на відміну від своїх колег із Німеччини чи інших країн ЄС, з більшим «розумінням» ставляться до «особливостей» ведення бізнесу у країнах пострадянського простору. Прагматичний підхід до ведення бізнесу виражається у готовності австрійських компаній грати за встановленими правилами, наймаючи місцевих адвокатів. Однак ця схема працює лише, якщо правила більш-менш стабільні, а особи, які приймають рішення, не змінюються в результаті безкінечних політичних криз.

З 2004 року Австрія постійно нарощувала свою економічну присутність в Україні, яка розглядалася як один з основних ринків для подальшого розширення. Першими до країни хлинули австрійські банки (Raiffeisen Bank International AG, UniCredit Bank Austria AG, Erste Bank). У 2012 році частка австрійських фінустанов у банківському секторі України становила 15%. Сьогодні австрійські аналітики зізнаються, що ризики ведення бізнесу в Україні тоді були значно недооцінені, а на недоліки інституційної сфери просто не зважали. Незважаючи на це, присутність австрійських фінустанов допомогла суттєво трансформувати український банківський сектор.

Оцінюючи у 2010 році перспективи для іноземних інвесторів, австрійські аналітики²⁵ відзначали багатообіцяюче поєднання в Україні двох факторів: близькості до ринку ЄС і дешевої висококваліфікованої робочої сили, доповнені значним промисловим і сільськогосподарським потенціалом країни. Понад те, аналітики дійшли висновку, що між Австрією та Україною існує структурний збіг, який є настільки ж близьким, як збіг між Австрією і її головним

²⁵ У 2010 році аналітики з Інституту Дунайського регіону та Центральної Європи (IDM) підготували Звіт щодо Комплексної регіональної програми для Чорноморського регіону. Це була унікальна спроба розробити стратегічне бачення щодо відносин Австрії з Вірменією, Азербайджаном, Грузією, Республікою Молдова, Росією, Україною та Туреччиною.

торговельним партнером Німеччиною²⁶. Тобто структура експорту Австрії до України збігалася з потребами ринку України (і навпаки), що створювало довготермінові можливості для експорту. Автори звіту також відзначали наявність в Україні (з-поміж 7 держав регіону) умов і ресурсів для розвитку 10 із 11 пріоритетних напрямків співпраці²⁷.

Вбачаючи в Україні широкі можливості, австрійський бізнес готовий був іти на певні ризики і нести «додаткові» витрати. Слід зазначити, що цей процес був двостороннім. Україна була країною, яка найактивніше використовувала механізм Oesterreichische Kontrollbank AG (OeKB), що слугував своєрідною страховкою для іноземних підприємців, які прагнули налагодити співпрацю з австрійськими інвесторами. У 2012 році 8,54% із 34,8 млрд євро гарантій, виданих OeKB, припадало на Україну.

Перспективними напрямками, за оцінками австрійських аналітиків, є такі: енергоефективність, відновлювані джерела енергії, модернізація інфраструктури (наприклад, переробка відходів і управління стічними водами), співробітництво у сфері охорони здоров'я, телекомунікації, транзит, а також розробка біомаси²⁸.

Австрія є одним зі світових лідерів у використанні альтернативних джерел енергії. Україна, у свою чергу, зацікавлена у реалізації спільних інвестиційних проектів для модернізації та будівництва нових енергогенеруючих потужностей. Йдеться про будівництво гідроелектростанцій, реконструкцію теплових електростанцій, модернізацію мережі централізованого теплопостачання. Уже сьогодні є значні австрійські інвестиції у деревообробній сфері,

²⁶ *Abschlussbericht zum Integrierten Regionalprogramm Schwarzmeerregion, Redigiert von: Bot. i.R. Dr. Walter Siegl (stv. Vorsitzender) Mag. Daniel Rosenauer (wissenschaftlicher Mitarbeiter) Institut für den Donauraum und Mitteleuropa (IDM), 9. 07. 2010, p. 31.*

²⁷ *A same у таких сферах як: енергетика, інфраструктура, сільське господарство, туризм, навколишнє середовище, планування, культура, освіта та наука, охорона здоров'я, соціальна політика, громадянське суспільство. У випадку Росії і Туреччини таких сфер було лише 8 із 11, а у решти 5 і менше.*

²⁸ *Abschlussbericht zum Integrierten Regionalprogramm Schwarzmeerregion, p. 64.*

3. Інтереси Австрії щодо України, інтереси України щодо Австрії

але інвестори потерпають від збитків через нове законодавство, яке обмежує вирубку.

Окремої згадки заслуговує можливість спільних проектів у туристичній сфері. Австрія має значний досвід у цьому напрямку, і йдеться не лише про розбудову окремих туристичних об'єктів, а про формування та реалізацію комплексного плану з розвитку туристичної сфери, зокрема у сфері підготовки персоналу. Австрійці можуть суттєво допомогти Україні створити у Карпатах гірськолижну інфраструктуру європейського рівня. Зимові види спорту і все, що з ними пов'язано, є предметом особливої гордості для австрійців. Австрійські компанії брали участь у розробці комплексу Буковель, і курорт активно використовує австрійські технології.

Австрія має давній інтерес до енергетичного ринку України. При цьому погіршення українсько-російських відносин відкрило для австрійських компаній нові можливості в Україні. Більше немає необхідності конкурувати з російськими компаніями. Так, 2015 року AMIC Energy (Австрія) завершила купівлю 100% акцій ПІІ «Лукойл-Україна» (240 АЗС і 6 нафтобаз). Головою наглядової ради AMIC Energy є доктор Вольфганг Руттеншторфер, колишній генеральний директор групи OMV, а також колишній державний секретар міністерства фінансів Австрії. Однак є й суттєві втрати, як наприклад, плани австрійського OMV щодо розробки нафтогазових родовищ на шельфі Чорного моря. Анексія Криму поклала край цьому багаторічному проекту.

Привабливою для австрійців залишається співпраця у сфері енергозбереження та використання альтернативних джерел енергії. У минулому австрійське Агентство з питань ефективного використання електроенергії при реалізації своїх ініціатив наштовхувалося на відсутність інтересу з українського боку. Після початку російської агресії стала очевидною необхідність кардинальних змін у використанні енергоресурсів. Вперше австрійські інвестори можуть отримати в Україні реального партнера, який зацікавлений у розвитку значного потенціалу країни у сфері альтернативної енергетики. Хоча, звичайно, після банкрутства у лютому 2016 компанії Activ Solar GmbH, яку пов'язують із братами Ключєвими, австрійські інвестори будуть значно обережнішими.

Незважаючи на значний інтерес австрійців до перерахованих вище сфер, майже 70% австрійських інвестицій в Україну припадає на фінансову та страхову діяльність. Також австрійські інвестиції є у торговій інфраструктурі (мережа супермаркетів BILLA), проектах щодо енергоефективності та енергозбереження, медичній сфері. Одна з головних причин скромних інвестицій у реальний сектор економіки — «зарегульованість», яка ще більше, ніж корупція, ускладнює діяльність іноземних інвесторів. Серед успішних винятків слід згадати відкриття української гілки великої австрійської компанії Аграна у Вінницькій області, яка спеціалізується на переробці фруктів і ягід.

Майже 70% австрійських інвестицій в Україну припадає на фінансову та страхову діяльність

На сьогодні головний австрійський інвестор в Україні — це Райффайзен Банк. В Україні дочірній банк Райффайзен Банк Аваль (РБА) займає сьоме місце за розмірами серед усіх чинних банків України. А на роздрібному банківському ринку Райффайзен займає третє місце. Якщо у Росії сума активів Райффайзен у 5 разів перевищує суму активів в Україні, то в Україні банк має втричі більше офісів та на 2 тисячі більше співробітників²⁹. Одним із головних пріоритетів роботи РБА є співпраця з компаніями аграрного сектора. Слід відзначити, що ЄБРР став новим акціонером РБА, розширивши капітал фінансової та її кредитну діяльність

За підсумками 2015 року РБА отримав 1,443 млрд грн збитку, і хоча у порівнянні з попереднім роком банк скоротив свій збиток в 2,6 рази, у своїх короткотермінових прогнозах аналітики банку не передбачають відновлення позитивних економічних показників. У 2012 році свій український філіал продав Erste Group Bank AG, а у 2016 році з українського ринку пішов UniCredit Group. І хоча група Райффайзен заспокоює, що не планує слідувати їх прикладу, очевидно, що Україна сьогодні розглядається передусім у категоріях ризиків, а не можливостей. Натомість у Центральній та Південній Європі спостерігається ріст банківської присутності Райффайзен. Австрійський капітал активно освоює фінансові ринки південних

²⁹ *Geschäftsbericht 2015*, http://investor.rbiinternational.com/fileadmin/ir/2015_FY/2016-03-16_2015_Geschäftsbericht_RBI.pdf

3. Інтереси Австрії щодо України, інтереси України щодо Австрії

країн ЄС та колишніх югославських республік. У Росії австрійські банки скорочують бізнес через політичні ризики.

За перший рік воєнних дій обсяги австрійських інвестицій до української економіки скоротилися на понад 500 млн дол.³⁰, а товарообіг між Україною та Австрією – майже вдвічі. Слід зазначити, що основу українського експорту досі становить сировина (руда і сталь), близько 60%³¹. Україна ризикує втратити свого п'ятого інвестора, який вже досить давно працює тут і готовий за умови сприятливого бізнес-клімату до розширення своєї присутності на українському ринку. Якщо десять років тому Україна оцінювалася інвесторами як країна з великим потенціалом, то сьогодні – як країна з високими політичними і геополітичними ризиками, а також малим розміром ринку.

Ті австрійські інвестори, які уже мають активи в Україні, не поспішають згорнути свій бізнес. По-перше, продати бізнес на вигідних умовах в Україні на разі неможливо. По-друге, у разі позитивних зрушень повернутися на український ринок буде значно дорожче, ніж зараз підтримувати наявні активи у «сплячому режимі». Як відзначають експерти, добре обізнані з настроями в австрійських бізнес-колах, австрійські інвестори сьогодні перебувають «на низькому старті» й очікують на конкретні досягнення у таких сферах, як дерегуляція, боротьба з корупцією, реформа судової системи. Вони хочуть розвивати бізнес в Україні, скористатися можливостями, які відкриває запровадження зони вільної торгівлі між Україною та ЄС, але не хочуть знову ризикувати.

Реалізація в Україні економічних прагнень Австрії матиме далекосяжні політичні наслідки. Так, відкриття нових можливостей для бізнесу в Україні дозволить суттєво послабити напругу в австрійських ділових і політичних колах, пов'язану з втратами на російському напрямку. Незважаючи на різний економічний потенціал Росії і України, остання з низки причин розглядалася як більш привабливий напрямок, особливо для середнього та дрібного біз-

³⁰ *Інвестиційне співробітництво*, http://austria.mfa.gov.ua/ua/ukraine-at/investyциyne_spirvobitnyctvo

³¹ *Торгівля*, <http://austria.mfa.gov.ua/ua/ukraine-at/trade>

несу. Тісні взаємовигідні економічні контакти безсумнівно входять до числа довгострокових інтересів Австрії і України, які мають набагато більше спільного, ніж сьогодні здається у Києві та Відні.

3.4. УКРАЇНА ЯК TERRA INCOGNITA ДЛЯ АВСТРІЙЦІВ

Якщо не брати до уваги західні українські області, які свого часу належали до Габсбурзької імперії, Україна залишалася terra incognita для більшості австрійських громадян. Події Революції гідності та російська агресія поставили Україну в центр публічних дискусій, однак говорити про кардинальну зміну ситуації не доводиться. Тому одним із довготермінових інтересів України в Австрії є подолання міфів та стереотипів у сприйнятті.

Проекти в освітній та культурній сферах позитивно сприймаються серед представників різних кіл, незалежно від політичних орієнтацій

Особливого значення у цьому контексті набуває гуманітарний вимір двосторонніх відносин та реалізація різних українських культурних ініціатив в Австрії. Проекти в освітній та культурній сферах, за спостереженням українських громадських активістів, позитивно сприймаються серед представників різних кіл, незалежно

від політичних орієнтацій. Крім того, для Австрії, країни з багатою культурною спадщиною, культурна дипломатія завжди була серед пріоритетних напрямків.

В Україні діє чимало австрійських культурних ініціатив та інституцій, зокрема австрійські бібліотеки, Культурний форум у Києві, координаційний центр у сфері науки і культури «Культурконтакт» в Одесі, представництво австрійських програм обміну у Львові. Протягом останніх восьми років щороку до Києва приїжджає група студентів Віденської дипломатичної академії, щоб дізнатися більше про Україну. Своім довгим життям ця ініціатива завдячує, передусім, ректору Гансу Вінклеру, колишньому держсекретарю Міністерства закордонних справ Австрії. Це той ресурс, який, за умови активної участі з українського боку і підтримки, може допомогти подолати прірву нерозуміння між двома країнами.

Зазначимо, що своїм позитивним образом в Австрії Росія значною мірою завдячує Товариству російсько-австрійської дружби, яке використовувало широку палітру інструментів: від культурно-

3. Інтереси Австрії щодо України, інтереси України щодо Австрії

просвітницьких до суто економічних. Для України, яка зараз має обмежені ресурси, заміником великих державних ініціатив у сфері культури мають стати громадські ініціативи та проекти, реалізовані за державної підтримки. Ця форма співпраці вже довела свою ефективність та дієвість. Так, в листопаді 2015 року у Відні відбулися Дні української культури (організатори – ГО «Центр українських ініціатив» та Посольство України, головний партнер – мерія Відня, Департамент Європейської і міжнародної співпраці). Це перший в історії білатеральних відносин подібного масштабу культурно-мистецький фестиваль.

У сфері регіонального співробітництва України та Австрії зберігається відчутна асиметрія, оскільки ініціативу проявляла передусім австрійська сторона. Спроби австрійців налагодити партнерські відносини між австрійськими провінціями і західними областями України у минулому часто наштовхнулися на бюрократизм та інертність українських еліт. Певні успіхи можна відзначити лише в культурній сфері.³² Найбільш успішним прикладом є співпраця Буковини і Каринтії, вагому роль у якій відіграв колишній почесний консул України в Австрії д-р Горст Шумі. З 1995 року, коли між Чернівецькою обласною радою і федеральною землею Каринтія був підписаний протокол про співпрацю, було реалізовано низку спільних культурно-освітніх проектів.

У сфері регіонального співробітництва України та Австрії зберігається відчутна асиметрія, оскільки ініціативу проявляла передусім австрійська сторона

Зупинилася, не встигнувши розпочатись, міжрегіональна співпраця між Івано-Франківськом і Тіролем. У 2013 році Івано-Франківська ОДА висловила за відновлення співпраці, заявивши про свій інтерес до австрійського досвіду у галузі медицини, зокрема щодо можливості спільного виробництва медичних препаратів на основі лікарських рослин³³.

³² *Kooperationen Regionale Zusammenarbeit Kärnten – Czernowitz*, http://www.oesterreich-bibliotheken.at/kooperationen.php?nam_stadt=Cernivci/Czernowitz&zahl=7

³³ *Івано-Франківська область має намір відновити співпрацю з федеральною провінцією Тіроль (Австрія), 4.07.2013* <http://styknews.info/novyny/sotsium/2013/07/04/ivano-frankivska-oblast-maie-namir-vidnovyty-spivpratsiu-z-federalnoiu-pro>

Більш продуктивно міжрегіональні контакти налагоджені на Львівщині та Закарпатті. В оновленій угоді про співробітництво Львівська ОДА та Уряд федеральної землі Штирія до пріоритетних напрямків, окрім інвестицій, віднесли спільні проекти у сфері освіти та спорту, а також енергоефективності. У 2013 році було оголошено про будівництво за австрійським проектом сучасної лікарні у Львові. Австрійська компанія «DELTA Group» мала розробити проект закладу та забезпечити підбір обладнання та його запуск, організацію управлінських і технологічних процесів. По-над те, планувалося, що на першому етапі керівний склад лікарні в кількості 10-15 осіб становитимуть австрійські спеціалісти.

Закарпаття з Бургенландом знайшли спільні точки дотику у таких сферах, як виноробство, туризм, а також гідроенергетика. Межуючи з чотирма країнами ЄС, Закарпаття активно працює над залученням іноземних інвестицій, у тому числі австрійських, в економіку області. Загалом в області працює 37 підприємств із австрійським капіталом. Станом на 2014 рік кожен десятий долар інвестицій у Закарпаття походив з Австрії³⁴. Як позитивний приклад австрійсько-української бізнес-співпраці часто згадують фірму Fischer з виробництва лиж, яка розміщена у Мукачевому. Ця фірма реекспортує 90-95% своєї продукції.

Обнадійливим був початок співпраці між Києвом та Віднем. З 2005 року у Києві проводився щорічний помпезний Віденський Бал, учасниками якого були найвищі українські посадовці. У 2012 році Київ відвідав десант з австрійської столиці на чолі з мером Відня Міхаелем Гойплем (переобраний у 2015 році). Безпосереднім результатом дружніх перемовин з очільником КМДА Олександром Поповим стало проведення масштабних Днів Відня у Києві та спільного бізнес-форуму. Як і на інших напрямках, амбітні плани міст-побратимів загальмували зі зміною імені українського посадовця. Мера Віталія Кличко неодноразово запрошували до Відня, однак візит так і не відбувся.

³⁴ *Закарпатська Торгово-промислова палата, <http://www.tpp.uzhgorod.ua/ukr/page-463.html>*

3. Інтереси Австрії щодо України, інтереси України щодо Австрії

На сьогодні Австрія має в Україні 5 почесних консульств – в Одесі, Чернівцях, Харкові, Львові та Дніпропетровську³⁵. Останнє відкрилося 14 квітня 2016, а почесним консулом став Валерій Кіптик, співвласник компаній EVA, VARUS і «Міст-Сіті Центр». Пріоритетом своєї діяльності Кіптик назвав залучення австрійських інвестицій та експертизи.

Як повідомили представники МЗС Австрії, Відень на разі розробляє стратегічний план щодо надання Україні загальної допомоги у розмірі 7 млн євро, що включатиме додаткове фінансування в 1 млн євро на 2016 рік. І хоча поки що невідомо, на які конкретно напрямки будуть спрямовані ці кошти, особливий наголос планується на професійну підготовку та розвиток сільських районів у Західних областях України³⁶. За останні чотири роки загальна сума австрійської допомоги Україні (у рамках різних багатосторонніх проектів) склала близько 160 млн євро. Крім того, є низка благодійних ініціатив та організацій, які активно допомагають Україні. Так, минулого року кілька сотень українських дітей відпочили в Австрії, а австрійські лікарні прийняли на реабілітацію поранених українських військових.

Наразі Україна фактично не бере активної участі у діяльності Дунайської стратегії, ініціативи яка активно підтримується Австрією. Стратегія ЄС для Дунайського регіону, яка охоплює 14 країн, була прийнята у 2011 році. У рамках Стратегії передбачено реалізацію до 2020 року близько 200 проектів, спрямованих на інтеграцію, розвиток та захист навколишнього середовища регіону. Участь в імплементації Стратегії дозволить залучити ресурси для фінансування українських проектів, зокрема з боку Європейської Комісії та окремих країн ЄС. У жовтні 2015 року в Одесі за підтримки Австрії відбулася міжнародна конференція про шляхи активізації участі України в процесі реалізації Дунайської стратегії ЄС. Проте це лише перший крок, адже бракує комплексного бачення участі України в цій ініціативі, прямої залученості ключових міністерств (інфраструктури, економіки і торгівлі екології).

³⁵ До 2014 почесне консульство діяло також у Донецьку.

³⁶ Дані Посольства Австрії в Україні.

4. ГРУПИ ІНТЕРЕСІВ ТА ВПЛИВУ

Австрійській зовнішній політиці надзвичайно бракує ресурсів та уваги з боку політиків³⁷. Ігнорування австрійськими політиками питань зовнішньої політики, які, на їхню думку, є джерелом внутрішніх та зовнішніх конфліктів, в останні два десятиліття призвело до кадрового голоду, який у Міністерстві закордонних справ втамували, зокрема, за рахунок членів ультраправої Партії Свободи. Сьогодні під дахом головного дипломатичного відомства — Федерального міністерства у справах Європи, інтеграції та закордонних справ — об'єднані функції як комунікації з Брюсселем і рештою світу, так і вирішення кризи біженців.

Себастьян Курц до того, як обійняти посаду Міністра закордонних справ, працював державним секретарем з питань інтеграції. Саме на його прохання у 2013 році до портфоліо міністра закордонних справ було включено питання соціальної інтеграції. У результаті зовнішньополітичні питання опинилися навіть не на другому, а на третьому місці у порядку денному австрійського дипломатичного відомства.

У політичній площині Австрія зараз переживає переломний період, пов'язаний із закінченням т.зв. «ери великих коаліцій». Падіння рейтингу двох основних партій — Народної партії та Соціал-демократичної партії — супроводжується ростом популярності право-радикальної Партії Свободи. Вчасно розпізнавши страхи і преференції електорату, у минулому секулярна політична сила Партія Свободи з новим лідером Хайнцом-Крістіаном Штрахе почала апелювати до традиційних християнських цінностей із додаванням антиіммігрантських та антинатівських меседжів, а також жорсткої критики ЄС.

Подібна риторика, підкріплена, на переконання численних оглядачів, серйозними фінансовими вливаннями, перетворила нових австрійських ультраправих на відданих союзників Кремля. Сьогодні Партію Свободи називають серед найбільш очевидних агентів

³⁷ *Thomas Roithner, A Foreign Policy Strategy for Austria, http://www.thomasroithner.at/cms/images/publikationen/roithner_foreign_policy_strategy_austria.pdf*

впливу Росії в Австрії³⁸. До 2014 року партія запрошувала на свої зібрання російських політиків та націоналістичних діячів (Константін Малафеев, Александр Дугін). У 2009 році в Австрії розгорівся скандал навколо одного з колишніх лідерів ультраправих Йорга Гайдера, якому закидали хабар у майже мільйон євро допоміг двом російським бізнесменам з отриманням громадянства³⁹.

На тлі незадоволення австрійців напливом мігрантів та політикою Брюсселя популярність Партії Свободи зростає. На парламентських виборах 2013 року ультраправі вибороли 20,5% голосів, а на виборах в окремих федеральних землях Партія Свободи посіла друге місце. У жовтні 2015 року ультраправі набрали понад 30% голосів у Відні. І хоча Соціал-демократична партія, яка керувала Віднем останні півстоліття, таки зберегла більшість (отримавши 39,5%), ці вибори продемонстрували, що старі політичні сили більше не можуть ігнорувати радикалізацію австрійського електорату. Зміна політичного дискурсу відображається і на риториці головних політичних сил – Соціал-демократичної і Народної партій.

Низький рівень знань про Україну у поєднанні з традиційним антиамериканізмом та євроскептицизмом австрійців став основною причиною поспішних висновків щодо українсько-російських відносин та впливу ЄС і США на події в Україні. Більшість австрійських політиків, бізнесменів, журналістів, як і пересічних громадян, схильні вважати протистояння на Донбасі «громадянською війною», а зовсім не війною з Росією. І хоча представники академічних та інтелектуальних кіл, які краще поінформовані щодо подій в Україні, загалом демонструють дружнє або нейтральне ставлення; серед широкого загалу домінує прохолодне або навіть вороже ставлення до України, включаючи думку про «антиконституційний переворот» в 2014 році.

В Австрії домінує думка, що протистояння на Донбасі є «громадянською війною», а зовсім не війною з Росією

³⁸ *Russia accused of clandestine funding of European parties as US conducts major review of Vladimir Putin's strategy, The Telegraph, 16.01. 2016, <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/russia/12103602/America-to-investigate-Russian-meddling-in-EU.html>*

³⁹ *Kärntens Landesvater Haider verkaufte Staatsbürgerschaften an reiche Russen, Trend, 25. 08. 2011, <http://www.trend.at/politik/kaerntens-landesvater-haider-staatsbuergerschaften-russen-305274>*

У 2014 році, відповідаючи на питання, кого слід звинувачувати за кризу в Україні, 44% австрійців обрали варіант спільної відповідальності України і Росії. Близько третини (28%) поклали відповідальність на керівництво Росії, 7% – на керівництво України, а 21% не змогли визначитися⁴⁰.

Українська діаспора в Австрії є занадто нечисельною, щоб впливати на громадську думку країни. Однак їхні акції та ініціативи, як і діяльність Посольства України (та особисто Посла Олександра Щерби), допомагають утримувати українське питання на порядку денному та підривають монополію російського дискурсу⁴¹. Серед видань, які регулярно висвітлюють ситуацію в Україні, слід виділити «Die Presse», однак це швидше виняток. В Австрії катастрофічно бракує позитивної інформації про Україну, особливо про її успіхи в сфері реформування. У поодиноких статтях, не пов'язаних із війною, провідними темами стають корупція, неефективність управління та політична нестабільність.

У вересні 2015 року у Києві відкрився офіс ORF (австрійська суспільна телерадіокомпанія), що мало засвідчити високий рівень інтересу Австрії до українських подій. Керівником офісу став відомий журналіст Крістіан Вершульц, який висвітлював для ORF події Революції гідності, а згодом протистояння у Криму та на Донбасі. Його репортажі з Донецька нерідко піддавалися критиці з боку українських громадських активістів через фактичну легітимізацію самопроголошених республік. На сьогодні бракує свідчень того, що запуск київського бюро ORF покращив ситуацію з висвітленням подій в Україні на провідному австрійському телеканалі.

⁴⁰ *Wer trägt die Schuld an der Krise in der Ukraine?* <http://de.statista.com/statistik/daten/studie/318008/umfrage/meinung-zur-schuld-an-der-ukraine-krise-in-oesterreich/>

⁴¹ *Альона Гетьманчук. З чим подають віденський шпрудель для України?* <http://iwp.org.ua/ukr/public/1782.html>

5. НАЯВНІ І ПОТЕНЦІЙНІ РИЗИКИ

ЗМІНА ПОЛІТИКИ АВСТРІЇ ЩОДО УКРАЇНИ, ЯКЩО ДО ВЛАДИ ПРИЙДЕ ПАРТІЯ СВОБОДИ

Наразі Партія Свободи є найпопулярнішою політичною силою в країні, яка стабільно збирає 30-35% на місцевих виборах і уже увійшла до урядів Бургенланду і Верхньої Австрії.

Згідно з опитуванням, проведеним у червні 2015 року і опублікованим Der Standard, Партія Свободи мала найвищий рейтинг серед усіх політичних сил Австрії – 28% голосів. Чергові загальні вибори в Австрії відбудуться у другій половині 2018 року.

Імовірність. Незважаючи на відверті симпатії Партії Свободи до Росії, принципової зміни політики Австрії щодо України очікувати не варто. Хоча Соціал-демократична партія і Народна партія, які в даний час формують правлячу коаліцію, більш зважені у своїх заявах, вони теж не приховують свого бажання якнайшвидше відновити тісні дружні відносини з Росією, незважаючи на події в Україні. Перших зближує з російською елітою потужний антиамериканізм, тимчасом як консерватори з Народної партії мають тісні зв'язки з австрійським великим бізнесом. Відзначимо, що у минулому цей же великий бізнес був головним двигуном і українсько-австрійських відносин.

Як уникнути? Вирішальну роль у формуванні політики Австрії щодо України відіграватиме внутрішня ситуація в Україні. Політична нестабільність, погіршення економічної і соціальної ситуації зроблять Україну «нецікавою» для австрійських інвесторів, а отже, і для осіб, які ухвалюють рішення. Лише за умови перетворення України з європейської проблеми на європейський шанс Київ може розраховувати на підтримку у Відні. Відсутність явних успіхів в імplementації реформ посилює позиції критиків полі-

тики ЄС щодо України всередині Австрії, незалежно від їхньої партійної належності.

ЗАКРІПЛЕННЯ РОСІЙСЬКОГО НАРАТИВУ ЯК ДОМІНАНТНОГО

Хоча експерти одностайні у тому, що економіка має ключове значення при прийнятті рішень у сфері зовнішньої політики Австрії, австрійські симпатії до Росії, заради справедливості, не можна пов'язувати лише з економічним меркантилізмом. За даними німецьких ЗМІ, Кремль склав список країн ЄС, які найбільше піддаються впливу російської пропаганди. Разом з Угорщиною та Чехією до списку потрапила Австрія⁴². Однак її особливість полягає у тому, що, на відміну від своїх сусідів, в австрійському суспільстві традиційно сильні симпатії щодо Росії, ще з часів «холодної війни».

Імовірність. Дуже висока. Ще до подій 2014 року Австрія послідовно утримувалася від будь-яких дій чи критичних заяв, які могли б ускладнити відносини з Росією («Справа Головатова» в 2011⁴³). Агресія Росії проти України, яка привела до конфронтації Росії та ЄС, лише «оголила» зі всією очевидністю той рівень впливу, який має Москва у Відні. В австрійському середовищі немає політичних сил чи ЗМІ, які б виступали з гострою критикою Кремля та підтримували перегляд відносин між двома країнами.

⁴² *Russlands geheimer Feldzug gegen den Westen, Frankfurter Allgemeine Zeitung, 11.03.2016, <http://www.faz.net/aktuell/politik/fluechtlingskrise/putin-manipuliert-gezielte-medienkampagne-gegen-deutschland-14117555.html>*

⁴³ *Екс-полковник КДБ СРСР Михайло Головатов, що проходить як підозрюваний по справі про події 13 січня 1991 року в Вільнюсі (штурм телевежі), був заарештований в Австрії за виданим Литвою європейським ордером. Однак менш ніж через добу його звільнили, що викликало велике невдоволення Литви, яка навіть відкликала для консультацій свого посла в Австрії.*

Як уникнути? Україна не повинна ставити в залежність свої відносини з Австрією від відносин останньої з Росією. Слід активізувати співпрацю на міжпарламентському та міністерському рівнях. Значний позитивний ефект могло б мати залучення Австрії до процесу реформ в Україні. У рамках антикорупційної реформи Австрія готова підтримати Україну через невеликі цільові проекти допомоги. Подібні ініціативи не лише допоможуть посилити інформаційну присутність України в Австрії, а й продемонструвати наміри та перші досягнення України у сфері реформування. До «друзів України» в Австрії наразі можна зарахувати лише вузьке коло «небайдужих» осіб, які володіють повною інформацією щодо ситуації в Україні. Розширення цього кола через різні програми обміну, культурні та соціальні проекти закладе ґрунт для зближення двох держав у майбутньому.

ЗНИКНЕННЯ АВСТРІЇ З УКРАЇНСЬКОГО ПОЛІТИЧНОГО ПОРЯДКУ ДЕННОГО

Політичні контакти між Україною та Австрією в останнє десятиріччя відзначалися високою інтенсивністю. Помітна активізація відносин відбулася за президентства Віктора Ющенка, однак найвищого рівня контакти досягли за президентства Віктора Януковича. Українські представники не лише були частими гостями у Відні (перебуваючи там як офіційно, так і неофіційно), але й брали участь у різних регіональних ініціативах Австрії.

В останні два роки, зважаючи на зміну пріоритетів українського керівництва, Австрія опинилася на маргінесі української політики.

Імовірність. Висока. Інтенсивний політичний діалог у минулому відображав високий рівень зацікавленості австрійських інвесторів в Україні та бажання українських політиків та бізнесменів облаштуватися в Австрії. На разі Австрія сприймається українськими посадовця-

ми та громадськістю крізь призму її тісних відносин із Росією, а також як місце приховування корупційних коштів та ухилення від сплати податків. При цьому корупційні скандали не обмежуються сумнівними фінансовими операціями, здійсненими до 2014. Зниження інтересу не лише на урядовому, а й на громадському та регіональному рівнях, веде до того, що Австрія та Україна можуть втратити ті контакти, які налагоджували у культурній, політичній та економічній сферах протягом останніх 25 років.

Як уникнути? Хоча на дипломатичному рівні зберігається висока інтенсивність діалогу — лише протягом 2015 року міністри закордонних справ двох країн зустрічалися 5 разів⁴⁴, а — для збереження цих контактів необхідні конкретні проекти двостороннього співробітництва. У минулому двигуном українсько-австрійських відносин був великий бізнес, який діяв через непрозорі і відверто корупційні схеми. Сьогодні основою двосторонніх відносин повинен стати середній і дрібний бізнес, а також міждержавні проекти у сферах, де Австрія досягла високих результатів, як-то: охорона довкілля, відновлювальна енергетика (будівництво вітряків, гідроелектростанцій, сонячні батареї), туризм. У жовтні 2015 року Відень відвідав Міністр економіки Абрамавічус, який зустрічався з віце-канцлером Міттелленером, що безперечно є позитивним сигналом.

Паралельно Україна має продемонструвати, що готова не на словах, а на ділі боротися із відмиванням коштів та ухиленням від сплати податків через австрійські фінустанови. Перший крок до налагодження співпраці у боротьбі з корупцією вже зроблено: на початку квітня 2016 року з робочим візитом до Австрії приїхали директор НАБУ Артем Ситник та антикорупційний прокурор Назар

⁴⁴ Після Революції гідності глава австрійського дипломатичного відомства Курц відвідував Київ чотири рази, щонайменше три рази зустрічався з Президентом Порошенком. В 2014 році відбулася зустріч канцлера Файманна та Порошенка у Мілані.

Холодницький. Серед іншого вони відвідали Міжнародну антикорупційну академію, чиї навчальні ресурси можуть суттєво посилити рівень українських антикорупційних прокурорів. Проактивна позиція України у цьому процесі є необхідною умовою для стимулювання австрійської прокуратури розслідувати економічні злочини з українським корінням.

ПОДАЛЬШЕ ЗНИЖЕННЯ ІНТЕРЕСУ АВСТРІЙСЬКИХ ІНВЕТОРІВ ДО УКРАЇНИ

Сьогодні австрійські інвестори внесли Україну до переліку країн зі значними ризиками та сумнівними вигодами. В австрійських бізнес-колах існує значний скепсис щодо успіхів України у процесі реформ та анонсованих нових правил гри, що і не дивно, зважаючи на попередні скромні реформаторські зусилля Києва. Серед негативних факторів, які перешкоджають приходу інвестицій австрійські бізнес-аналітики як десять років тому, так і зараз називають нестабільність політичної ситуації, неефективність управління, корупцію та відсутність незалежної судової системи.

Імовірність. Висока. Незважаючи на певну стабілізацію у 2016 році, інвестори, як і раніше, дуже обережні щодо України і чекають на переконливі свідчення того, що бізнес-клімат покращився. Для того, аби переважити негативний досвід минулого десятиліття, Києву доведеться докласти чималих зусиль, аби знову завойовувати довіру інвесторів. При цьому затяжні політичні кризи завдають інвестиційному іміджу України не меншої шкоди ніж продовження воєнних дій на Донбасі.

Як уникнути? Звичайно, у своєму прагненні мати справу з успішною країною, а не черговою проблемою австрійці в ЄС не одинокі. Для подолання іміджу України як дисфункціональної держави необхідно посилити комунікацію щодо наявних позитивних зрушень у сфері реформування, регіонального розвитку та боротьби

з корупцію. Досягнути цього можливо за допомогою створення як в Україні, так і в Австрії різних формальних та неформальних комунікаційних платформ. Подібним проектом, який має довгострокову перспективу, є Ukrainian Circle Vienna. Ціль проекту, започаткованого Посольством України в Австрії, полягає у налагодженні та розвитку співпраці між українськими та австрійськими бізнесменами. У січні 2016 року відбулося перше засідання цього бізнес-клубу для інвесторів за участі голови українського МЗС Павла Клімкіна, а вже у березні клуб засідав вдруге (за участі засновника корпорації «Чумак» Йохана Бодена). Програма ініціативи досить насичена: у травні презентацію українських реформ проведе заступник глави Адміністрації Президента Дмитро Шимків, того ж місяця відбудеться закритий ярмарок, ціль якого допомогти українським виробникам харчової продукції встановити контакти з австрійськими рітейлерами (роздрібними продавцями).⁴⁵ Також необхідно відновити активну роботу українсько-австрійської Змішаної комісії з питань торговельно-економічних зв'язків. Чергове засідання комісії заплановане на кінець року.

Значним поштовхом для відновлення довіри австрійських інвесторів, які справді хочуть розвивати в Україні, а не служити прикриттям для корупційних махінацій українських бізнесменів, будуть реальні кроки України у сфері боротьби з корупцією.

⁴⁵ *Посольство України в Австрії*, <http://austria.mfa.gov.ua/ua/press-center/news/43844-posolystvo-zapochatkuvalo-novij-format-spiivpraci-biznes-klub-dlya-investoriv-pid-nazvoju-ukrainian-circle-vienna>

6. РЕКОМЕНДАЦІЇ

1. Наразі у Відні та Києві по-різному бачать вихід із кризи, яка виникла після анексії Криму, як і причини цієї кризи. Водночас, українські дипломати повинні далі вести діалог зі своїми австрійськими колегами з метою якнайширшого залучення інструментів та ресурсів ОБСЄ у процес врегулювання ситуації на Донбасі. Передусім, йдеться про посилення спроможностей місії ОБСЄ для ефективного контролю за дотриманням сторонами положень Мінських домовленостей.
2. Слід активізувати участь України у Дунайському регіональному проєкті, який має важливе значення для інтересів Австрії. Наразі Україна залишається поза цим проєктом. Між тим, Стратегія ЄС щодо Дунайського регіону, прийнята у 2010 році⁴⁶ є зручною платформою для налагодження ефективної комунікації з центральноевропейськими країнами та реалізації конкретних проєктів.
3. Україні варто залучити до діалогу з Австрією німецьких партнерів, які можуть суттєво посилити аргументацію Києва. Спільні трьохсторонні заходи, проєкти, ініціативи будуть більш успішними, ніж спроби України самостійно комунікувати з австрійцями.
4. Ключове значення для майбутнього двосторонніх відносин має відновлення довіри та інтересу в австрійських інвесторів до України. Незважаючи на те, хто сформує наступний уряд в Австрії (навіть якщо це буде Партія Свобода), саме економічні зв'язки є запорукою взаємовигідних продуктивних відносин. А тому необхідно розширювати роботу комунікаційних майданчиків в Австрії, на кшталт Vienna Circle, які б регулярно інформували про досягнення Києва у процесі реформ, передусім економічних. Однак ефективною інформаційна робота серед австрійських інвесторів та експертів може бути лише умови безпосередньої участі українських посадовців у цьому процесі.

⁴⁶ *European Union Strategy for Danube Region*, <http://www.danube-region.eu/component/edocman/communication-of-the-commission-eusdr-pdf>

5. Українська дипломатична місія в Австрії повинна бути посилена торгово-економічним представництвом. Просуванням торгових інтересів України, налагодженням контактів між австрійським та українським бізнесами повинні займатися фахівці з відповідними ресурсами.
6. Особливий інтерес в австрійських інвесторів викликають такі сфери, як: енергетика інфраструктура, медицина, сільське господарство та туризм. Створення дієвого і прозорого механізму залучення іноземних інвестицій у ці сфери, зокрема через надання державних гарантій, дозволило б частково нейтралізувати побоювання австрійських бізнесменів.
7. Наразі в Україні діє активна мережа австрійських почесних консульств, яка охоплює майже всі великі міста. Ці консульства можуть стати ефективними платформами для залучення австрійських інвестицій на регіональному рівні, впровадження передового австрійського досвіду у сфері охорони навколишнього середовища, розвитку інфраструктури, сільського господарства, енергоефективності та ін. Однак для цього необхідна повне сприяння їхній діяльності з боку регіональної та центральної влади.
8. Окремої уваги заслуговує питання розширення участі австрійських інвесторів у розбудові туристичної гірськолижної інфраструктури в Карпатах. Це принесе не лише економічні вигоди, а й допоможе Україні покращити туристичний сервіс для того, аби українські Карпати стали одним із топових європейських курортів.
9. Взаємодія у сфері боротьби з корупцією може стати визначальним чинником двосторонньої співпраці. На практиці, йдеться про використання ресурсів та експертизи Міжнародної антикорупційної академії у Відні для посилення професійного рівня українських прокурорів. Однак для ефективного розслідування економічних злочинів необхідна політична воля як з австрійського, так і українського боку. Доказом наявності такої волі могло б бути створення міжнародної слідчої групи (за участі фахівців ЄС і України) для розслідування справ з корупційним елементом.

10. Україна отримує допомогу у рамках спеціальної програми австрійської Програми співпраці заради розвитку (ADC). Потрібно надати цій співпраці більш системного характеру, зокрема через формування Стратегії українсько-австрійського співробітництва на наступні п'ять років, або хоча б визначення конкретних пріоритетів та цілей двосторонньої співпраці у сфері розвитку.
11. Україні слід ініціювати та підтримувати спільні культурні та дослідницькі проекти для підвищення знань щодо Габсбурзького періоду в історії України. Зокрема, цього року виповнюється 100 років із дня смерті австрійського імператора Франца Йосифа. Як і у випадку Західних Балкан, спільна культурна та історична спадщина може стати майданчиком для зближення, а для України ще й шляхом до відновлення своїх зв'язків із Європою. Однак міцними ці зв'язки можуть бути лише за умови, якщо вони підсилені економічними інтересами. І йдеться не про великий бізнес з його сумнівними схемами, а про середні та дрібні підприємства.
12. Українській владі та експертній спільноті слід більш активно комунікувати з провідними аналітичними центрами та медіа Австрії. Інструментами для налагодження співпраці можуть бути робочі візити до України, залучення австрійських експертів як консультантів до процесу розробки та оцінки реформ, проведення спільних досліджень та публічних заходів. Необхідно провести аудит аналітичних та інтелектуальних майданчиків в Австрії та забезпечити активну присутність на них українських спікерів.
13. Україні варто активізувати співпрацю на міжрегіональному рівні, ожививши партнерські відносини між австрійськими провінціями і західними областями України (Львівська, Івано-Франківська та Чернівецька), а також між Києвом та Віднем. Протягом останніх років Австрія розширила свою присутність в Одесі, яка може поповнити перелік областей, які мають особливі партнерські відносини з австрійськими провінціями.

7. ПОДЯКА

Автор висловлює свою подяку українським та австрійським дипломатам, експертам, громадським діячам та науковцям, які допомогли краще зрозуміти різні аспекти двосторонніх відносин. Зокрема, варто відзначити внесок директора першого європейського департаменту МЗС України *Василя Химинця*, глави місії Посольства України в Австрії *Олександра Щерби*, глави місії Посольства Австрії в Україні *Герміни Поппеллер*, колишнього Посла України в Австрії *Володимира Огризка*, колишнього Посла Австрії в Україні *Вольфа Дітріха Хайма* та голови Правління Центру українських ініціатив *Олександри Саєнко*. Автор також щиро дякує *Мартіну Малеку*, *Густаву Гресселю* (ECFR), *Андреасу Швабе* (Raiffeisen Research), *Ігорю Жалобі*, *Дарії Каленюк* за плідну співпрацю на різних етапах дослідження.